

รูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซียของ
สำนักสงฆ์จันทรัตนาราม ตำบลยะรม อำเภอบेतง จังหวัดยะลา

Style and Method of Buddhism Disseminations in Malaysia of Chanrattanaram
Monastery, Yarom Sub-district, Betong District, Yala Province

พระศรีญพัฒน์ (ชยจิตโต) แสงอุทัย^{1*} และ วันพิชิต ศรีสุข¹

Phra Saranphat (Chayajitto) Sang-Utai^{1*} and Wanpichit Srisuk¹

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จังหวัดปัตตานี

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Pattani

* Corresponding author: e-mail bt68131@Gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซียของสำนักสงฆ์จันทรัตนาราม ตำบลยะรม อำเภอบेतง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์เข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรงแก่พลเมืองมาเลเซียที่นับถือพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซีย โดยใช้พื้นที่ของผู้ที่ศรัทธา หรือวัดของศาสนาพุทธ นอกจากนี้ยังมีการเชิญชวนให้พลเมืองมาเลเซียเข้ามาแสวงบุญที่สำนักสงฆ์จันทรัตนารามด้วย ซึ่งมีการเผยแผ่ใน 3 ลักษณะ คือ 1) การเผยแผ่แบบดั้งเดิม ซึ่งมีการปฏิบัติที่เด่นชัดที่สุด คือ การเทศนาและปาฐกถาธรรม การอุปสมบท และการสนทนาธรรม 2) การเผยแผ่แบบสมัยใหม่ คือการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะ และหนังสือสวดมนต์เป็นภาษาจีน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พลเมืองมาเลเซียเชื้อสายจีนได้ใช้สวดมนต์ และมีการใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค ไลน์ เพื่อสื่อสารธรรมะระหว่างพระสงฆ์และพลเมืองมาเลเซียที่ศรัทธา และ 3) การเผยแผ่ตามวาระ คือการจัดทำวัตถุมงคลเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และจัดงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและประเพณีไทย

คำสำคัญ: รูปแบบ, วิธีการ, การเผยแผ่, พระพุทธศาสนา, ประเทศมาเลเซีย

Abstract

This qualitative study aimed to explore styles and methods of Buddhism dissemination in Malaysia of Chanrattanaram monastery, Yala province with in-depth interview (for data collection. Findings showed that Buddhist monks went to disseminate Buddhist doctrines in Malaysia by using the areas owned by those who were Buddhists or in a monastery. Besides, Malaysian citizens were invited to make a pilgrimage at Chanrattanaram monastery. The Buddhism disseminations were of 3 styles: 1) traditional disseminations such as preaching, Dharma lecture, ordination, and Dharma conversation; 2) conventional disseminations such as published Dhamma books, Chinese chanting

books, online social media, etc.; 3) Buddhism disseminations in some occasions for example the preparation of holy objects and holding cultural festivals related to Buddhism and Thai culture.

Keywords: styles, methods, dissemination, Malaysia

บทนำ

พระสงฆ์เป็นตัวแทนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในการรักษาและธำรงไว้ซึ่งหลักธรรมและชี้แนะทางสว่างแก่พุทธศาสนิกชนในการดำรงชีวิตให้อยู่เย็นเป็นสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยก่อนที่จะกำเนิดพระสงฆ์นั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้และได้ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา เริ่มด้วยการเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 โดยปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ได้ตัดสินใจอุปสมบทเป็นกลุ่มแรก และได้ร่วมกับพระพุทธเจ้าเผยแผ่ศาสนาไปยังประชาชนทั่วทั้งชมพูทวีป โดยมีผู้เลื่อมใสศรัทธาตัดสินใจอุปสมบทเป็นภิกษุและภิกษุณีเป็นจำนวนมาก และพระพุทธองค์ได้ทรงปรินิพพาน จึงได้มอบหมายการขึ้นนำพระธรรมแก่พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดหลักการแห่งพระพุทธศาสนาต่อคนรุ่นหลัง (คำรณ ธิธรรมโม, 2548) การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีระยะเวลายาวนานมากกว่า 2,500 ปี และขยายออกจากชมพูทวีปไปสู่ทั่วโลก จนมีผู้รับรู้การมีอยู่ของพระพุทธศาสนา และเกิดการเลื่อมใสศรัทธาเข้ารับนับถือในจำนวนหลายพันล้านคน สำหรับในพื้นที่ประเทศไทยนับตั้งแต่ตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีพระมหากษัตริย์ได้ให้การยอมรับและแสดงตนเป็นพุทธมามกะเป็นผลให้พุทธศาสนากลายเป็นศาสนาที่มีบทบาทในประเทศไทยนับแต่นั้นเป็นต้นมา (อารีย์ ธรรมโคตรัง, 2557)

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นดินแดนแห่งมลายูมุสลิม เนื่องจากมีคนมลายูมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และมีประวัติศาสตร์ยาวนานที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม แต่ในความเป็นจริงพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมีผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ และนับถือศาสนา มีความเชื่อที่แตกต่างอาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่แห่งนี้ โดยพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งที่มีประชากรนับถืออยู่เป็นอันดับที่สองรองจากศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาประจำพื้นที่ถิ่น (ชานูซี เจมะมะ, 2561) ซึ่งทุกศาสนาต่างดำเนินกิจกรรมของตนเองได้อย่างมีเสรี

สำหรับศาสนาพุทธนอกจากการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาตามปกติแล้ว ยังพบว่าคณะสงฆ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีความพยายามที่จะเผยแผ่ศาสนาเข้าไปในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย หรือสิงคโปร์ โดยเฉพาะคณะสงฆ์ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่มีการเคลื่อนไหวกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซียอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นอำเภอใหญ่ที่อยู่ในติดเขตชายแดนประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย จึงมีพลเมืองมาเลเซียที่นับถือพุทธศาสนาเข้ามาแสวงบุญ ในรูปแบบต่างๆ เช่น การปฏิบัติธรรม แสวงหาวัตถุมงคล ร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ เป็นต้น (พระสุชาติ จันทาพูน และวันพิชิต ศรีสุข, 2561) ขณะเดียวกันยังสามารถสร้างเครือข่ายกับพลเมืองมาเลเซียที่นับถือศาสนาพุทธ และเข้าไปเผยแผ่ศาสนาในประเทศมาเลเซียได้อีกด้วย โดยเฉพาะคณะสงฆ์จากวัดจันทรัตนาราม ที่มีการเคลื่อนไหวกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซียในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการต้อนรับพุทธศาสนิกชนมาเลเซียที่เข้ามาแสวงบุญ และการเข้าไปเผยแผ่ศาสนาในประเทศมาเลเซียด้วย พระสุชาติ กิตติภทโท (2559) ซึ่งเป็นเจ้าสำนักสงฆ์จันทรัตนาราม อธิบายว่า สำนักสงฆ์จันทรัตนาราม ได้เปิดเป็นศูนย์การศึกษาเรียนรู้ด้านธรรมะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว โดยมีพลเมืองชาวมาเลเซียเดินทางเข้ามาศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมเป็นหมู่คณะจำนวนมาก ซึ่งคณะ

สงฆ์ได้มีความเห็นว่าการที่สำนักสงฆ์แห่งนี้ได้รับความนิยมจากพลเมืองมาเลเซียจำนวนมากและมีเครือข่ายชาวพุทธในมาเลเซียเพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงเป็นโอกาสที่สำนักสงฆ์จะนำศาสนาพุทธออกไปเผยแผ่ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งจะช่วยให้มีพุทธศาสนิกชนจำนวนเพิ่มขึ้น และพระสงฆ์จะได้ดำเนินการกิจของสงฆ์ในด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้มอบหมายไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซีย โดยพระสงฆ์ของสำนักสงฆ์จันทร์ตนาราม ตำบลยะรม อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อนำเสนอเป็นทางเลือกแก่คณะสงฆ์อื่นๆ นำไปปรับใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่างประเทศต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นคณะสงฆ์ คณะกรรมการวัด และประชาชน ที่มีบทบาทหรือเกี่ยวข้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซีย ของสำนักสงฆ์จันทร์ตนาราม จำนวน 10 คน/รูป โดยจำแนกเป็น พระสงฆ์ 4 รูป และประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสอบถาม รูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซีย จำแนกเป็น ใน 3 ประเด็นคือ 1) การเผยแผ่แบบดั้งเดิม 2) การเผยแผ่แบบสมัยใหม่ และ 3) การเผยแผ่ตามวาระ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการจัดหมวดหมู่ของคำตอบที่คล้ายคลึงกัน จากนั้นจึงนำมาสรุปผล และอภิปรายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาและการวิจารณ์

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาหมายถึง การนำคำสอนในพระพุทธศาสนาไปปรากฏต่อการรับรู้ของบุคคล กลุ่มบุคคลและมวลชน ผ่านสื่อต่างๆ ทั้งที่เป็นสื่อบุคคลและสื่อมวลชน โดยมีมุ่งหวังให้ผู้รับเข้าใจและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ คือ สามารถสงบระงับกิเลสในระดับต่างๆ จนถึงพระนิพพาน ซึ่งการเผยแผ่ศาสนาแต่เดิมเป็นการสื่อสารระดับบุคคลซึ่งแบ่งเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) การสื่อสารในกลุ่ม (Group Communication) และการพูดในที่สาธารณะ (Public Speaking) การสื่อสารระดับบุคคลปรากฏอยู่ทุกรูปแบบในการเทศนาของพระพุทธเจ้าสู่พระสาวกและเวไนยสัตว์ การสั่งสอนพระธรรมของพระสาวกสู่ผู้คน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากสภาพของสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไป ทำให้รูปแบบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องขยายตัวมาสู่สื่อมวลชนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนในสังคมให้มากที่สุดโดยที่ลักษณะของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อมวลชนนั้นมีปรากฏในหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ (คอลัมน์ธรรมะในหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับต่างๆ) นิตยสารและวารสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ การจัดตั้งคณบดีวิทยเพื่อพระพุทธศาสนา การแทรกการธรรมะคั่นระหว่างรายการทั่วไป ฯลฯ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและมัลติมีเดียร่วมในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (อรทัย พนาราม, 2547)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักสงฆ์จันทรัตนาราม สามารถสรุปออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การเผยแผ่แบบดั้งเดิม การเผยแผ่แบบสมัยใหม่ และการเผยแผ่ตามวาระ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเผยแผ่แบบดั้งเดิม คือ ลักษณะการสื่อสารหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปยังพุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซีย โดยตรง เช่น การเทศนา การสนทนาธรรม ปาฐกถาธรรม และการสนทนาธรรม โดย พระครูวิศาลประชาทร (สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2562) กล่าวว่า ตนได้เคยร่วมคณะเดินทางเข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาพร้อมกับคณะสงฆ์สำนักสงฆ์จันทรัตนารามอยู่บ่อยครั้ง โดยส่วนใหญ่พุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซียจะเป็นผู้นิมนต์ให้ไปร่วมสวดมนต์ที่บ้าน แสดงธรรม และนำปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ในช่วงเวลาสั้น ๆ ของแต่ละเดือน หรือในบางครั้งก็มีการรวมกลุ่มของพุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซีย แล้วนิมนต์พระสงฆ์จากสำนักสงฆ์จันทรัตนารามไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา

พระครูวิจิตฺตพุทธิคุณ (สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2562) กล่าวเพิ่มเติมว่า การไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซีย นอกจากจะไปตามกิจนิมนต์ของพุทธศาสนิกชนแล้ว ยังมีการชักชวนให้กุลบุตรได้เข้ามาบวชในบวรพระพุทธศาสนา โดยจะเข้ามาบวชและปฏิบัติธรรมอยู่ที่สำนักสงฆ์จันทรัตนาราม

อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติของพระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้องมีความแม่นยำในหลักของพระพุทธศาสนา มีทั้งภูมิธรรม-ภูมิปัญญา สามารถใช้ภาษาและวิธีสอน ที่สามารถสื่อถึงประชาชนได้ มีความสามารถในใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเผยแผ่ มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมนั้นได้ดี เป็นผู้ที่มีหลักมนุษยสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และประชาชนได้ดี และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมทางการศึกษาให้กับความต้องการของวัดและสังคม (พระมหาถนิต อดตจารี และพระปลัดอำพล สุธีโร, 2543) ซึ่ง พระสุชาติ สุชาติ (สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562) กล่าวว่า พระสงฆ์ที่จะเข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซีย จะต้องเข้าใจลักษณะความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซียก่อน ซึ่งจะมีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลัง ซึ่งในเบื้องต้นก็มีความจำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของเขาเหล่านั้นเป็นเบื้องต้นก่อน แล้วจึงน้อมนำเขาให้เข้าสู่หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง คือ ไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา

2. การเผยแผ่แบบสมัยใหม่ หมายถึงการนำนวัตกรรมที่มีในสังคมปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น สื่อเทคโนโลยี สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น สำหรับสำนักสงฆ์จันทรัตนาราม ได้จัดพิมพ์หนังสือธรรมะ และหนังสือสวดมนต์เป็นภาษาจีน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พลเมืองมาเลเซียเชื้อสายจีนได้ใช้สวดมนต์ และศึกษาหลักคำสอนทางศาสนา (พัฒนา มณีโชติ, สัมภาษณ์ 8 มีนาคม 2562) นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค ไลน์ เพื่อสื่อสารธรรมะระหว่างพระสงฆ์และพลเมืองมาเลเซียที่ศรัทธาอีกด้วย (พระขวัญชัย สมศรี, สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูสุจิตฺต บุญญากร และ ประณต นันทิยะกุล (2560) ได้สรุปการเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์ว่ามีทั้งแบบประเพณี แบบปรับปรุงให้เหมาะกับสภาพสังคมปัจจุบัน และแบบที่ดำเนินการเฉพาะ ซึ่งการเผยแผ่ศาสนามีทั้งในการตีพิมพ์ลงวารสาร และงานพระธรรมทูต เป็นต้น

อย่างไรก็ตามพบว่า ลักษณะการเผยแผ่แบบสมัยใหม่ยังดำเนินการได้ไม่เต็มที่ เพราะสำนักสงฆ์ยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ทั้งในด้านเทคโนโลยี และทักษะทางภาษา ลักษณะที่ทำอยู่ในปัจจุบันจึงเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การพิมพ์บทสวดมนต์เป็นภาษาจีน เป็นการช่วยเหลือของพุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซียเอง

ที่ใช้วิธีการพิมพ์เทียบสำเนียงภาษาบาลี เพื่อให้สามารถกล่าวบทสวดมนต์ได้ไปพร้อมกันกับพระสงฆ์ (พระสุชาติ สุชาติ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562)

3. การเผยแผ่ตามวาระ หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นอกจากการเผยแผ่ศาสนา ได้แก่ การเทศนา ปาฐกถาธรรม หรือการใช้สื่อเทคโนโลยีแล้วยังพบว่า สำนักสงฆ์จันทรัตนารามได้มีการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งภายในประเทศไทย หรือการเชิญชวนพุทธศาสนิกชนมาเลเซียมาร่วมกิจกรรมของสำนักสงฆ์ในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้พุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซียได้ซึมซับในวิถีชีวิตของชาวพุทธ ซึ่งนอกจากจะต้องยึดมั่นในหลักไตรสิกขา แล้ว ยังมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ชาวพุทธได้สร้างบุญกุศล เช่น งานประเพณีสงกรานต์ บุญเดือนสิบ ลอยกระทง งานทอดกฐิน และผ้าป่า เป็นต้น (พระครูวิศาลประชาทร, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2562) นอกจากนี้สำนักสงฆ์จันทรัตนาราม ยังมีการจัดสร้างวัตถุมงคลต่าง ๆ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซียนำไปเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และยังมีการสร้างวิหารพระโพธิสัตว์กวนอิม เพื่อให้สักการบูชาด้วย (ทงศักดิ์ จิตกวี, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2562) ทั้งนี้เพราะพุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซีย จะมีเชื้อสายจีนซึ่งมีความคุ้นเคยกับพระพุทธศาสนาหลายมาาก่อนแล้ว จึงเป็นลักษณะของการบูรณาการทางความเชื่อพร้อมกันไปด้วย

สรุป

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นการนำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ไปแสดงให้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีเหตุผล มีจิตเมตตา โดยมุ่งประโยชน์แก่คนฟัง โดยมุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพบุคคลในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเองตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยของสำนักสงฆ์จันทรัตนาราม อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีการดำเนินการที่เด่นชัด คือ 1) การเผยแผ่แบบดั้งเดิม ซึ่งมีการปฏิบัติที่เด่นชัดที่สุด คือ มีการเทศนาและปาฐกถาธรรม การอุปสมบท การสนทนาธรรม 2) การเผยแผ่แบบสมัยใหม่ มีการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะ และหนังสือสวดมนต์เป็นภาษาจีน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พลเมืองมาเลเซียเชื้อสายจีนได้ใช้สวดมนต์ มีการใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค ไลน์ เพื่อสื่อสารธรรมะระหว่างพระสงฆ์และพลเมืองมาเลเซียที่ศรัทธา และ 3) การเผยแผ่ตามวาระ มีการจัดทำวัตถุมงคลเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และจัดงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและประเพณี มีการผสมผสานความเชื่อของพุทธศาสนิกชนมาเลเซียซึ่งมีเชื้อสายจีนที่นับถือพระพุทธศาสนา นิกายมหายานกับพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทของไทย เพื่อสนองความต้องการตามกุศลเจตนาของผู้ศรัทธาอีกด้วย

การอภิปรายผล

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักสงฆ์จันทรัตนาราม สามารถสรุปออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การเผยแผ่แบบดั้งเดิม การเผยแผ่แบบสมัยใหม่ และการเผยแผ่ตามวาระ กล่าวคือ 1) การเผยแผ่แบบดั้งเดิม คือ ลักษณะการสื่อสารหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปยังพุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซีย โดยตรง เช่น การเทศนา การสนทนาธรรม ปาฐกถาธรรม และการสนทนาธรรม เป็นวิธีการที่มีการใช้มากที่สุด 2) การเผยแผ่แบบสมัยใหม่ หมายถึงการนำนวัตกรรมที่มีในสังคมปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น จัดพิมพ์หนังสือธรรมะ และหนังสือ

สวดมนต์เป็นภาษาจีน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พลเมืองมาเลเซียเชื้อสายจีนได้ใช้สวดมนต์ และศึกษาหลักคำสอนทางศาสนา การใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค โลก เพื่อสื่อสารธรรมะระหว่างพระสงฆ์และพลเมืองมาเลเซียที่ศรัทธา และ 3) การเผยแพร่ตามวาระ หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซียมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่นการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งภายในประเทศมาเลเซีย หรือการเชิญชวนพุทธศาสนิกชนมาเลเซียมาร่วมกิจกรรมของสำนักสงฆ์ในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้พุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซียได้ซึมซับในวิถีชีวิตของชาวพุทธ ซึ่งนอกจากจะต้องยึดมั่นในหลักไตรสิกขา แล้ว ยังมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ชาวพุทธได้สร้างบุญกุศล เช่น งานประเพณีสงกรานต์ บุญเดือนสิบ ลอยกระทง งานทอดกฐิน และผ้าป่า การจัดสร้างวัดอุ้มงคตต่าง ๆ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซียนำไปเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นต้น

จากผลการวิจัยข้างต้นเมื่อพิจารณาถึงการดำเนินการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ มีความสอดคล้องกัน แต่อาจจะมีความแตกต่างกันบ้าง เช่น การศึกษาของ พระมหาอำนาจ มีราคา (2559) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศ ผลการวิจัยพบว่าแนวคิดและหลักปฏิบัติในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นไปตามหลักพุทธโอวาท แสดงธรรมให้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีเหตุผล มีจิตเมตตา โดยมุ่งประโยชน์แก่คนฟัง ไม่แสดงธรรมเพื่อลาภสักการะ เพราะมีเป้าหมายในการเผยแผ่ศาสนาเพื่อประโยชน์เกื้อกูล ความสุขแก่บุคคลที่เลื่อมใสศรัทธา โดยมุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพบุคคลในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเองตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยไม่ประมาท ซึ่งการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศจะต้องจัดกิจกรรมภายในวัด เช่น การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ การเทศน์ การปาฐกถา เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจและกิจกรรมให้กับชาวพุทธในต่างประเทศ สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ คือ พระสงฆ์ไม่เข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมในสังคมที่ตนไปเผยแผ่ดีพอ ทำให้สื่อสารกับคนในประเทศนั้นไม่เท่าที่ควร ด้านองค์กรสงฆ์ยังไม่มี ความเข้มแข็งพอ หรือการศึกษาของ พระทินวัฒน์ สุขสง (2559) ศึกษาเรื่องแนวทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก สรุปผลการศึกษาได้ว่าแนวทางที่เหมาะสมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตกที่เหมาะสมมี 4 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การวิธีการเผยแพร่ที่สอดคล้องกับชาวตะวันตกคือการเปิดโอกาสให้มีการสอบถามและแลกเปลี่ยนประเด็นในข้อสงสัยในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ผู้เข้ามาศึกษาได้รับข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ผู้เผยแผ่จึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนและหลักการปฏิบัติอย่างถ่องแท้และมีทักษะจากการฝึกฝนตนอย่างเคร่งครัดในธรรมวินัย 2) เนื้อหาของหลักธรรมควรเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อม ผู้เผยแผ่จะต้องใช้การอุปมาอุปมัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ใช้หลักการทดลองพิสูจน์ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ แต่ส่วนที่มีความแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้คือ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประเทศตะวันตกจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้หลักความเชื่อ พิธีกรรมให้เน้นการฝึกปฏิบัติที่เชื่อมโยงกันได้ระหว่างนามธรรมและรูปรูปธรรมอย่างบรรลุปเป้าหมาย

การศึกษาของ นันทิตา วนาพิทักษ์กุล และพระครูสุจิตร์ตนากร (2558: 145) ได้ศึกษาเรื่องการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน กรณีศึกษาประเทศมาเลเซีย มีข้อค้นพบสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้คือ พระสงฆ์ไทยยังคงมีความอ่อนในด้านภาษาอังกฤษ จึงต้องหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการสื่อสาร รวมถึงการสร้างประสบการณ์ที่หลากหลาย ความเข้าใจในบริบทวัฒนธรรมคนชาติอื่น เพื่อให้เกิดการยอมรับความต่างและอยู่ร่วมกันอย่างสันติภายใต้กติกาประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่ยังไม่ได้ศึกษาลงลึกไปยังพลเมืองมาเลเซีย ที่ได้รับการเผยแผ่ว่ามีความทัศนคติ มุมมอง หรือมีความต้องการเพิ่ม หรือต้องการเปลี่ยนแปลงอะไรมากกว่าที่สำนักสงฆ์จันทน์นารามดำเนินการหรือไม่ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซียของสำนักสงฆ์จันทน์นาราม ในโอกาสต่อไป

คำขอบคุณ

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ โครงการพัฒนาผู้นำศาสนาเพื่อการพัฒนาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่สนับสนุนทุนการศึกษา ขอถวายความขอบคุณแด่ พระเถระ และขอบคุณพุทธศาสนิกชนทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

คำรณ ธีรธรรม. 2548. เอกสารประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน. สงขลา: กองศึกษาและศาสนาเทศบาลนครหาดใหญ่. (48).

ชานูซี เจมะ. 2561. เบตงเมืองงามพหุศาสนา. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นันทิตา วนาพิทักษ์กุล และ พระครูสุจิตร์ตนากร. (2558). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 2(2), 140-151

พระครูสุจิตบุญญากร และคณะ. 2560. การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ ภาค 12.

วิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทอร์เอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.ปีที่ 7 ฉบับที่ 1. (88)

พระทินวัฒน์ สุขสง. 2558. แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

พระมหาถนิต อุตถจารี และพระปลัดอำพล สุธีโร. 2543. พระธรรมทูตในต่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอำนาจ มีราคา. 2559. แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 16 (1), 169-176

พระสุชาติ กิตติภทโท. 2559. ประวัติสำนักสงฆ์จันทน์นาราม. ยะลา : สำนักสงฆ์จันทน์นาราม.

พระสุชาติ จันทาพูน และวันพิชิต ศรีสุข. (2561). รูปแบบการแสวงบุญในพระพุทธศาสนาของพลเมืองมาเลเซียในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา. เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (น.78-87)

วารสาร สจล.ชมพรเขตรอดมศักดิ์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1-2 : มกราคม - เมษายน และพฤษภาคม - สิงหาคม 2562

อรรถัย พนาราม. 2547. สื่อมวลชนกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา. พุทธศาสนศึกษา.11(3). 6-65.

อารีย์ ธรรมโศรัง. 2557. เอกสารการสอนรายวิชาศาสนวิถิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.